

Expertisegebied

reumaverpleegkundige

2^e editie

April 2021

v&vn
Beroepsvereniging van zorgprofessionals

Colofon

Samenwerkingspartners bij de totstandkoming
van het Expertisegebied reumaverpleegkundige,
2^e editie:

- Bestuur V&VN Reumatologie:
Laura van den Brink
Louise Merry-Meier
Olga Vos

V&VN Project Expertisegebieden 2e editie
Nellie Kolk

Yvonne de Boer

V&VN Verpleegkundig Specialisten
netwerk Reumatologie

Liesbeth Beaat-van de Voorde

Eindredactie:

Monique Verkerk

Vormgeving: Think Next Level Groep

April 2021

© V&VN

Het is toegestaan teksten uit deze uitgave
over te nemen, mits de juiste bron is vermeld.

ISBN/EAN: 978-90-78995-19-7

Inhoud

1. INLEIDING	4
2. DOELGROEPEN	5
3. WERKOMGEVING	6
4. HET DESKUNDIGHEIDSGEBIED VAN DE VERPLEEGKUNDIGE	7
5. UITWERKING IN CANMEDS-ROLLEN	9
5.1 Rol zorgverlener	10
5.2 Rol communicator	11
5.3 Rol samenwerkingspartner	13
5.4 Rol reflectieve professional	14
5.5 Rol gezondheidsbevorderaar	15
5.6 Rol organisator	17
5.7 Rol professional en kwaliteitsbevorderaar	18
6. DE TOEKOMST	20
LITERATUUR	21

1. INLEIDING

Vanaf 2012 zijn er door de afdelingen van beroepsvereniging V&VN meer dan 35 Expertisegebieden beschreven. In deze Expertisegebieden staat de zorg beschreven die door verpleegkundigen met een specialisatie gegeven wordt. Ze kunnen gezien worden als een aanvulling op het Beroepsprofiel verpleegkundige (Lambregts en Grotendorst 2012) (Terpstra et al., 2015). De Expertisegebieden zijn tot stand gekomen aan de hand van de inbreng van het bestuur en de leden van de afdelingen van V&VN. Daarnaast is er literatuurstudie gedaan en is er gesproken met stakeholders en opleiders.

In de afgelopen jaren zijn er in de zorg tal van ontwikkelingen geweest die direct van invloed zijn op de competenties van verpleegkundigen met een specialisatie. De Expertisegebieden zijn daarom toe aan een actualisatie. Deze actualisatie vindt binnen V&VN plaats binnen het project Expertisegebieden 2e editie'. De actualisatie wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met de besturen van afdelingen en clusters van samenwerkende afdelingen.

Het Expertisegebied reumaverpleegkundige beschrijft de specifieke kennis en vaardigheden die de reuma-verpleegkundige in de zorgverlening nodig heeft. Het document is bestemd voor de reumaverpleegkundige zelf, docenten, werkgevers, patiënten en samenwerkingspartners van de reumaverpleegkundige op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Het document maakt zichtbaar wat de onderscheidende competenties van de reumaverpleegkundige zijn. Het document kan waar nodig gebruikt worden als leidraad voor de implementatie van functiedifferentiatie. Hierbij dienen de uitgangspunten voor functiedifferentiatie zoals beschreven door V&VN op www.venvn.nl (transparantie, draagvlak, betrokkenheid van verpleegkundigen en verder kijken dan alleen het diploma) gehanteerd te worden.

Om recht te doen aan het grote percentage vrouwelijke verpleegkundigen is in dit document gekozen voor de vrouwelijke vorm om de verpleegkundige aan te duiden. Uiteraard worden hiermee ook de mannelijke verpleegkundigen bedoeld. Waar het de zorgvragers betreft, is dat omgekeerd.

Aan de inhoud van dit document hebben de leden van de afdeling V&VN Reumatologie en de docenten die hen opleiden een bijdrage geleverd. Zij hebben vanuit de dagelijkse praktijk hun inbreng gegeven en tevens de belangrijkste brondocumenten aangeleverd.

In 2019 en 2020 hebben (bestuurs)leden het concept document gelezen. Hun feedback en suggesties zijn gebruikt als input voor het Expertisegebied reumaverpleegkundige 2^e editie.

2. DOELGROEPEN

De specialisatie reumatologie is een breed vakgebied met een enorme diversiteit aan ziektebeelden.

Het omvat meer dan 100 aandoeningen. Voorbeelden hiervan zijn:

reumatoïde artritis, spondyloartritis, artrose, systemische lupus erythematoses en systemische sclerose.

Kenmerkend is het doorgaans chronische karakter van de aandoening en de fluctuerende ziekteactiviteit, waardoor de gevolgen van de aandoening op het dagelijks functioneren wisselend kunnen zijn. De ernst van de symptomen en de mate van invloed van de ziekte op gewrichten en inwendige organen lopen sterk uiteen. Dat maakt dat reumaverpleegkunde maatwerk is.

In de laatste decennia zijn diagnostiek en behandeling in de reumatologie sterk verbeterd. Daarnaast hebben ontwikkelingen zoals toenemende zelfregie van patiënten en innovatie van de revalidatiezorg grote invloed op de aard van het werk van de reumaverpleegkundige. De accenten liggen op het voorkomen van complicaties of nadelige gevolgen van ziekte en/of behandeling, educatie en het behoud of stimuleren van zelfstandig functioneren.

Patiënten met een reumatische aandoening behoren primair tot de doelgroep van de reumaverpleegkundige.

Tevens behoren zowel intra- als extramuraal werkende collega-verpleegkundigen en andere disciplines tot haar doelgroep. De reumaverpleegkundige vervult een consultfunctie: zij kan breed ingezet worden in het coachen, scholen en ondersteunen van collega's die zorg verlenen aan patiënten met een reumatische aandoening.

Een bijzondere plaats hebben de patiëntenverenigingen, waarvoor de reumaverpleegkundige als expert in de zorg en samenwerkingspartner fungeert. Ook de mantelzorger is uiteraard een essentiële partner in de zorg.

3. WERKOMGEVING

De werkomgeving van de reumaverpleegkundige is de huisartsenpraktijk, de thuiszorg, het algemeen en universitair ziekenhuis, een gespecialiseerde kliniek of een zelfstandig behandelcentrum. In het ziekenhuis werkt de reumaverpleegkundige in de kliniek, in een dagbehandelingsetting en/of poliklinisch. Klinisch en in de dagbehandeling is er o.a. een plaats voor de behandeling van patiënten met biologicals als infusie-therapie, de behandeling van patiënten met een complexe systeemaandoening en de behandeling van complicaties, zoals ernstige infecties als bijwerkingen van immunosuppressieve therapie. Veruit de meeste reumaverpleegkundigen houden zelfstandig spreekuur in een poliklinische setting naast de reumatoloog.

De reumaverpleegkundige werkt intensief samen met andere zorgprofessionals. Vaak is er sprake van een multidisciplinair samenwerkingsverband. Medisch specialisten, huisartsen, fysio- en ergotherapeuten, maatschappelijk werkers, psychologen en andere zorgverleners zijn de belangrijkste samenwerkingspartners van de reumaverpleegkundige. De samenstelling van het multidisciplinaire team en de samenwerkingsvorm is afhankelijk van de setting en de individuele situatie van de patiënt. Een aparte vermelding onder de samenwerkingspartners verdient de verpleegkundig specialist algemene gezondheidszorg (VS-AGZ) expertisegebied reumatologie. Deze verpleegkundig specialist biedt verpleegkundige en geneeskundige zorg geïntegreerd aan. Zij is een zelfstandig behandelaar en vervult de rol van regievoerend behandelaar of medebehandelaar. Zij heeft een zelfstandige bevoegdheid voor het indiceren, uitvoeren en delegeren van voorbehouden handelingen. De verpleegkundig specialist is een verbindende beroepsbeoefenaar en heeft een rol in het begeleiden en coachen van verpleegkundigen. In het Beroepsprofiel verpleegkundig specialist (Kappert & de Hoop, 2019) staan de specifieke competenties van de verpleegkundig specialist beschreven.

4. HET DESKUNDIGHEIDSGEBIED VAN DE VERPLEEGKUNDIGE

In dit hoofdstuk worden de rollen van de verpleegkundige beschreven (Terpstra et al, 2015). Dit vormt de basis. In de hoofdstukken hierna komen de specialistische kennis, kunde en attitude van de reumaverpleegkundige aan de orde. De rollen, zoals hieronder beschreven en de Professionele Standaard (V&VN, 2015) vormen voor alle verpleegkundigen, ook voor de reumaverpleegkundige, het uitgangspunt van de beroepsuitoefening.

- a. Het ondersteunen van het zelfmanagement van zorgvragers, hun naasten en hun sociale netwerk, met als doel het behouden of verbeteren van het functioneren in relatie tot kwaliteit van leven, gezondheid en ziekte. Gericht op de zes dimensies van gezondheid: lichamelijke functies, mentale functies en beleving, de spirituele/existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren;
- b. Het stellen van een verpleegkundige diagnose en het indiceren, organiseren en verlenen van verpleegkundige zorg en psychosociale begeleiding op basis van klinisch redeneren, in niet-complexe situaties op basis van richtlijnen en protocollen en in complexe zorgsituaties die vragen om integratie van kennis en combineren van richtlijnen en protocollen. Hierbij wordt daar waar mogelijk gewerkt op basis van evidence based practice;
- c. Het opstellen, uitvoeren en evalueren van een zorg(leef)plan en het verrichten van aan de zorgvrager gebonden regietaken, in samenwerking met zorgvragers, hun naasten en hun sociale netwerk en met collega-zorgverleners. Daarnaast het regisseren van het aan de zorgvrager gebonden en/of zorgvrager overstijgende zorgproces door het organiseren en coördineren van een geïntegreerd, inter- en multidisciplinair, samenhangend zorgaanbod. Dit wordt gedaan in samenspraak met de zorgvrager (shared decision making), waarbij ook de naasten en het sociale netwerk van de zorgvrager en collega-zorgverleners in de (zorg)keten c.q. het -netwerk betrokken worden;
- d. Het observeren van de zorgvrager gericht op tijdig signaleren van veranderingen in diens gezondheidstoestand en daarop passende actie ondernemen, teneinde het herstel te bespoedigen c.q. het risico op verergering van ziekte te verminderen;

- a. Het uitvoeren van zorg gerelateerde preventie gericht op individuen met een ziekte, beperking of meerdere gezondheidsproblemen, met als doel het ondersteunen bij zelfredzaamheid, reductie van de ziektelast en het voorkomen van verergering van ziekte en het Indiceren, ontwikkelen, organiseren en uitvoeren van preventie gericht op het bevorderen van gezondheid, vitaliteit, zelfmanagement en participatie van mensen, op het anticiperen op gezondheidsrisico en het ondernemen van actie wanneer sprake is van verhoogd gezondheidsrisico;
- e. Het uitvoeren van taken, het initiëren en het ontwikkelen van kwaliteitszorg en op het gebied van innovatie, analyse en praktijkonderzoek en (evidence based) professionalisering binnen een werkeenheid of expertisegebied, rekening houdend met kosteneffectiviteit; het begeleiden en coachen van collega-zorgverleners;
- f. Het verrichten van voorbehouden handelingen op basis van functionele zelfstandigheid.

5. UITWERKING IN CanMEDS-ROLLEN

In de Inleiding is te lezen dat het Expertisegebied reumaverpleegkundige 2e editie beschouwd dient te worden als een aanvulling op het Beroepsprofiel verpleegkundige beschreven door Terpstra et al., 2015. Het Beroepsprofiel beschrijft het deskundigheidsgebied van het beroep (zie hoofdstuk 4) dat voor elke verpleegkundige, ook voor de verpleegkundige werkzaam binnen het Expertisegebied van toepassing is. In het Expertisegebied wordt tevens de aanvullende kennis, kunde en attitude beschreven die noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de rollen en taken binnen het deskundigheidsgebied van de verpleegkundige met een specialisatie.

Deze worden uitgewerkt aan de hand van de CanMEDS-systematiek (Canadian Medical Education Directives for Specialists). Deze systematiek bestaat uit zeven verschillende rollen. De kern van de beroepsuitoefening is de verpleegkundige als zorgverlener. Alle andere rollen zijn ondersteunend voor de rol van zorgverlener. Deze centrale rol geeft richting aan de andere CanMEDS-rollen.

Figuur 1. CanMEDS-systematiek

Leeswijzer

In dit document wordt bij elke CanMEDS-rol een korte, algemene beschouwing op deze rol binnen het Expertisegebied reumaverpleegkundige beschreven. Vervolgens worden per rol in het kort de algemeen geldende kennis en vaardigheden/attitude uit het Beroepsprofiel beschreven. Vervolgens worden per rol de aanvullende, specifieke kennis en vaardigheden/attitude beschreven die een helder beeld geven van hetgeen de reumaverpleegkundige uniek maakt ten opzichte van verpleegkundigen werkzaam in andere Expertisegebieden. De kennis en vaardigheden uit het Beroepsprofiel vormen samen met de specialistische kennis en vaardigheden/attitude van de reumaverpleegkundige één geheel en bestrijken samen het volledige gebied waarin de reumaverpleegkundige werkzaam is.

5.1. Rol zorgverlener

Het uitvoeren van gewrichtsonderzoek als onderdeel van het bepalen van de ziekteactiviteit bij de ziektebeelden waarbij artritis optreedt is specifiek voor de reumaverpleegkundige in de rol van zorgverlener. Daarnaast wordt de reumaverpleegkundige als zorgverlener vooral gekenmerkt door ondersteuning van de patiënt in het verwerven van vaardigheden, gericht op zelfmanagement en zelfredzaamheid. De reumaverpleegkundige richt zich op zowel ziekte-gerelateerde als sociale, psychische en functionele factoren. De rol van zorgverlener heeft een aanzienlijke plaats binnen het takenpakket van de reumaverpleegkundige inneemt. Dit komt naar voren in de invulling van meerdere competenties, zoals in dit hoofdstuk beschreven.

Kennis

- Heeft belangrijke basisprincipes uit de anatomie, fysiologie, pathologie en farmacologie paraat.
- Is op de hoogte van levensfasen van de mens en de principes van zelfmanagement en coping-stijlen.
- Kent de theoretische modellen achter haar activiteiten en interventies.
- Kent de bronnen van het verpleegkundig handelen en de actuele richtlijnen en professionele standaarden.
- Heeft basiskennis over verschillende doelgroepen.

Aanvullende kennis reumaverpleegkundige

- Heeft kennis van de anatomie, fysiologie, pathologie, farmacologie en niet medicamenteuze zorg binnen het vakgebied reumatologie paraat.
- Heeft kennis van de gevolgen van een reumatologische aandoening op het dagelijks functioneren van de patiënt.
- Integreert bovenstaande kennis in de zorg.
- Signaleert en inventariseert functionele- en (meer specifiek) gewrichtsbeperkingen als gevolg van de reumatische aandoening.
- Voert metingen uit bij het beoordelen van de ziekteactiviteit of in kaart brengen van de ziektelast m.b.v. actuele (gevalideerde) meetinstrumenten.
- Heeft kennis over persoonlijk kenmerken en omgevingsfactoren in relatie tot de eventuele beperking in activiteiten en participatie.
- Heeft kennis over aanpassingen en hulpmiddelen.
- Heeft kennis over de medische therapieën bij reumatologische aandoeningen.
- Heeft kennis over de blijvende beperkingen of achteruitgang als gevolg van de reumatologische aandoeningen en de gevolgen daarvan voor de patiënt en zijn naasten op de levenskwaliteit.

Vaardigheden en attitude

- Kan op diverse manieren kennis en informatie over het zorgproces verzamelen en deze informatie analyseren en interpreteren.
- Is in staat om op basis van klinisch redeneren de verpleegkundige zorg vast te stellen, gericht op het handhaven of (opnieuw) verwerven van het zelfmanagement van de zorgvrager en diens naasten.
- Kan risico's inschatten, problemen vroegtijdig signaleren, interventies kiezen en uitvoeren, het verloop monitoren en de resultaten evalueren bij zorgproblemen in de vier gebieden van het menselijk functioneren: op fysiologisch, psychisch, emotioneel en sociaal gebied.
- Is in staat om te werken volgens richtlijnen en daar beargumenteerd vanaf te wijken als de situatie of de eigen professionele of morele afwegingen daartoe aanleiding geven.
- Kan de zorgvrager ondersteunen bij persoonlijke verzorging en deze, waar nodig overnemen en kan zo nodig de naasten bij de zorg betrekken en zorgen dat zij participeren in de zorg.
- Kan alle voorkomende voorbehouden en risicovolle handelingen uitvoeren, met inachtneming van de eigen bevoegdheid en bekwaamheid.
- Kan een zorg(leef)plan opstellen, evalueren en bijstellen, ook in complexe zorgsituaties.
- Is in staat om groepen te begeleiden.

Aanvullende vaardigheden en attitude reumaverpleegkundige

- Kan het volledige zorgproces van de reumatologische patiënten plannen, coördineren, uitvoeren en evalueren in de acute, de revalidatie- en de chronische fase van de aandoening.
- Kan systematisch gegevens verzamelen om de (uitgangs)situatie van de reumatologische patiënt in kaart te brengen. Zij maakt daarbij gebruik van de verpleegkundige anamnese, hetero-anamnese, klinimetrische instrumenten en observatiegegevens van de reumatologische patiënt.
- Kan de verzamelde gegevens omzetten in gerichte onderzoeksvraagstukken en daarbij gebruik maken van de kennis en kunde van haar collega's om tot onderzoek te komen/aan te zetten.
- Kan gebruik maken van protocollen, standaarden en richtlijnen zowel op eigen vakgebied als generiek.
- Kan ondersteunen, gegevens aanleveren en invoeren bij medisch onderzoek en behandeling bijvoorbeeld bij reumatologische medicamenteuze therapieën.

5.2. Rol communicator

Het geven van voorlichting en informatie over de ziekte, de behandeling en het omgaan met een reumatische aandoening in het dagelijks leven is één van de belangrijkste taken van de reumaverpleegkundige. De reumaverpleegkundige is op de hoogte van de belangrijkste informatiebronnen en –stromen en integreert haar kennis hierover in het contact met de patiënt, de naasten en de samenwerkingspartners. Zij stemt de informatie af op haar gesprekspartner, communiceert situationeel en heeft een adviserende rol.

Kennis

- Heeft kennis van communicatieniveaus (inhoud, procedure, proces).
- Kent de belangrijkste gesprekstechnieken.
- Kent verschillende manieren van gedragsbeïnvloeding en versterking van de communicatie en positie van de zorgvrager.
- Kent de principes van 'shared decision making' in de contacten met de zorgvrager, naasten en samenwerkingspartners.
- Is op de hoogte van de nieuwste toepassingen van ICT binnen het vakgebied.

Aanvullende kennis reumaverpleegkundige:

- Zie Aanvullende kennis rol zorgverlener (5.1.)

Vaardigheden en attitude

- Kan een verpleegkundige anamnese afnemen, eventueel met behulp van de relevante meetinstrumenten of methodieken.
- Kan communiceren op inhouds-, procedure- en procesniveau en soepel schakelen tussen deze niveaus.
- Kan gesprekstechnieken toepassen, passend bij de patiënt en het niveau van communicatie: luisteren, uitvragen en doorvragen, samenvatten en parafraseren, spiegelen en gevoelsreflecties geven.
- Kan in de wijze van gespreksvoering anticiperen op de leeftijdsfase en de leeftijdsgebonden vraagstukken van de patiënt.
- Kan uitstekend formuleren, mondeling en schriftelijk en vaktaal in voor de patiënt begrijpelijke taal omzetten.
- Kan adviezen geven, de zorgvrager instrueren en motiveren en informatie afstemmen op de zorgvrager.
- Kan op gelijkwaardig niveau met andere zorgprofessionals communiceren.
- Kan de zorgvrager op passende wijze doorverwijzen naar andere zorgverleners of disciplines.
- Is zich bewust van de effecten van eigen verbale, non-verbale en digitale uitingen.
- Kan communiceren via digitale systemen.

Aanvullende vaardigheden en attitude reumaverpleegkundige

- Coacht en ondersteunt de patiënt in het maken van keuzes rond items als behoud van niveau van zelfstandigheid, vermoeidheid en het omgaan met een aandoening met een wisselende ziekteactiviteit, belasting- en belastbaarheidsprincipes. Indien van toepassing komen gewrichtsbeschermende maatregelen en het gebruik van hulpmiddelen hierbij aan bod.
- Geeft voorlichting over medicamenteuze therapie, zoals de behandeling met corticosteroïden zoals prednisolon en non-steroidale anti-inflammatoire drugs (NSAID's)

- Geeft voorlichting over immunosuppressieve therapieën zoals csDMARD's o.a. methotrexaat, azathioprine, sulfasalazine en leflunomide, bDMARD's, zoals TNF-inhibitoren en IL antagonisten en tsDMARD's/JAK-remmers, gericht op het voorkomen en herkennen van nadelige effecten zoals infecties.
- Geeft voorlichting rondom kinderwens, zwangerschap en anticonceptie bij immunosuppressiva.
- Geeft voorlichting en instructie bij subcutaan injecteren van methotrexaat en biologicals, zowel de originele middelen als de biosimilars.
- Geeft voorlichting over vaccinaties bij immunosuppressiva.

5.3 Rol samenwerkingspartner

De reumatologie is historisch gezien een vakgebied waarin multidisciplinair gewerkt wordt. De reumaverpleegkundige werkt intensief samen met de reumatoloog en met andere medische disciplines. Voordat de medicamenteuze behandelmogelijkheden een vlucht namen, was de niet-medicamenteuze zorg een al belangrijke, zo niet de belangrijkste, pijler in de behandeling. Deze zorg werd en wordt onder meer verleend door fysiotherapeuten, ergotherapeuten, maatschappelijk werkers, podotherapeuten en psychologen. De reumaverpleegkundige heeft, naast het uitvoeren van haar rol als zorgverlener, een coördinerende en proactieve rol in de samenwerking tussen de verschillende disciplines en de afstemming van de zorg. Zij beheerst de competenties voor het uitvoeren van de rol van casemanager.

Kennis

- Heeft een visie op samenwerken, kent actuele standaarden en handreikingen daarin.
- Heeft kennis van samenwerkingsprocessen, zoals groeps- en teamvorming, teamrollen.
- Heeft kennis van groepsdynamica en geven en ontvangen van feedback.
- Heeft kennis van de samenwerkingspartners (rollen, deskundigheid en bevoegdheden).
- Is op de hoogte van ketenprocessen en de organisatie van de zorg in de eigen regio.
- Is bekend met (potentiële) samenwerkingspartners buiten de zorg.
- Heeft kennis van doeltreffende en doelmatige verslaglegging en overdracht, inclusief het gebruik van ICT en wet- en regelgeving in deze.

Aanvullende kennis reumaverpleegkundige

- Zie Aanvullende kennis rol zorgverlener (5.1.)

Vaardigheden en attitude

- Kan een netwerkanalyse maken.
- Kan samenwerken met zorgvragers en hun naasten, hen steunen en hen waar nodig effectief verwijzen.
- Kan de rol van advocaat van de zorgvrager op zich nemen.
- Kan in het interdisciplinair overleg de rol van voorzitter op zich nemen en blijk geven van overzicht over het hele zorgproces.

- Kan eenduidig rapporteren volgens vaste structuur.
- Kan haar visie op samenwerken formuleren en naar voren brengen.
- Kan in teams en in samenwerkingsprocessen haar bijdrage leveren en zichzelf positioneren en schuwt confrontaties en verschil van mening daarbij niet.
- Kan efficiënt en effectief verslagleggen, overleggen en overdragen vanuit een gelijkwaardige, collegiale en open houding. Dit geldt in relatie tot de zorgvrager en diens naasten, binnen het eigen verpleegkundige team, in het interdisciplinaire team en met overige samenwerkingspartners.
- Kan een sociale kaart en maatschappelijke steunsystemen opzetten, uitbouwen en toepassen.
- Is in staat te handelen vanuit een gelijkwaardige, collegiale en open houding met zorgvragers, hun naasten, met collega's, in het multidisciplinaire team en met andere samenwerkingspartners.

Aanvullende vaardigheden en attitude reumaverpleegkundige

- Zie Aanvullende vaardigheden en attitude rol zorgverlener en communicator. (5.1. en 5.2.)

5.4. Rol reflectieve professional

Deze rol komt vooral tot uiting door het toepassen van de specifieke gevalideerde meetinstrumenten die binnen de reumatologie beschikbaar zijn en het volgen van de ontwikkelingen hieromtrent.

De reumaverpleegkundige is op de hoogte van de richtlijnen en standpunten van de Nederlandse Vereniging van Reumatologie (NVR). [8]

De reumaverpleegkundige past interventies toe, waarvan de doeltreffendheid en doelmatigheid, zo niet wetenschappelijk bewezen, aannemelijk zijn. Tevens participeert de reumaverpleegkundige in wetenschappelijk onderzoek door het verzamelen van data, het begeleiden en informeren van de patiënt die deelneemt aan onderzoek en/of het integreren van onderzoeksuitkomsten in verpleegkundige zorg.

Kennis

- Heeft kennis van de principes van Evidence Based Practice.
- Heeft elementaire kennis van methoden van onderzoek.
- Heeft kennis van actuele thema's en ontwikkelingen in het eigen vakgebied.
- Is op de hoogte van toepassingen op het gebied van kennisontwikkeling en kennisdelen.
- Kent de principes van reflectieve praktijkvoering.
- Kent de eigen waarden en normen en die van de beroepsgroep, zoals beschreven in de Beroepscode van Verpleegkundigen en Verzorgenden. (V&VN et al., 2015)
- Heeft kennis van levensbeschouwelijke en religieuze opvattingen en stromingen.
- Heeft kennis van de moreel-ethische context van de zorgverlening.
- Heeft kennis van het concept "een leven lang leren".

Aanvullende kennis reumaverpleegkundige

- Kent de gerevalideerde meetinstrumenten die van toepassing zijn in de zorg voor patiënten met reumatologische aandoeningen.
- Heeft specifieke kennis op het gebied van actuele reumatologische thema's en ontwikkelingen.

Vaardigheden en attitude

- Houdt vakliteratuur bij en weet informatie via verschillende mediakanalen efficiënt op te zoeken.
- Kan het eigen functioneren waarden en kritisch beschouwen.
- Kan feedback van collega's en leidinggevendenden ontvangen en integreren in haar handelen.
- Kan collega's en studenten feedback geven op hun handelen en hun professionele gedrag.
- Kan omgaan met ethische vraagstukken en zingevingsvraagstukken van zorgvragers en maakt deze tijdig bespreekbaar.
- Kan zorgvragers en hun naasten ondersteunen bij het nemen van beslissingen over de behandeling.
- Kan een rolmodel zijn voor verpleegkundigen (in opleiding).
- Is in staat om intercollegiale deskundigheidsbevordering en kennisuitwisseling tot stand te brengen en uit te voeren.

Aanvullende vaardigheden en attitude reumaverpleegkundige

Zie Aanvullende vaardigheden en attitude rol zorgverlener en communicator (5.1 en 5.2).

5.5. Rol gezondheidsbevorderaar

De reumaverpleegkundige integreert zijn/haar kennis over het vakgebied reumatologie in de uitvoering van interventies gericht op het bevorderen van gezondheid of voorkomen van nadelige gevolgen van de aandoening en/of behandeling.

Kennis

- Heeft kennis van epidemiologie van de voorkomende ziektebeelden.
- Heeft kennis van preventie en gezondheidsvoorlichting, gezondheids- en gedragsdeterminanten.
- Heeft kennis van de principes van zelfmanagement, leefstijlen, gedrag en manieren van gedragsbeïnvloeding en het leveren van zorg op maat.
- Is bekend met de principes van een gezonde leefstijl en kan hierover adviseren.
- Is op de hoogte van culturen en cultuurgebonden opvattingen over gezondheid en cultuurgebonden gezondheidsproblemen.
- Kan protocollen ontwikkelen op basis van wetgeving, professionele standaarden en richtlijnen.
- Kan omgaan met spanningsvelden, zoals zakelijkheid-betrokkenheid en afstand-nabijheid.
- Is een assertieve en zelfbewuste beroepsbeoefenaar, ambassadeur van het beroep.

Aanvullende kennis reumaverpleegkundige

- Heeft kennis over de wijze waarop kennis en informatie over ziektebeeld en leefstijl aan de reumatologische patiënt en/of naasten kan worden overgedragen.
- Heeft kennis van en inzicht in de te verwachten ontwikkelingen in de reumatologie (toekomstscenario's) en kan dit integreren in de voorlichting aan patiënten.
- Heeft kennis over patiëntenverenigingen en andere organisaties die patiënten en naasten ondersteuning kunnen bieden.
- Heeft kennis over de wijze van handelen in het geval van klachten, fouten en incidenten.
- Heeft kennis over de principes therapietrouw en zelfmanagement.
- Heeft kennis over de principes van veilige zorg.
- Heeft kennis ten aanzien van ethische vraagstukken en zinsgevingsvraagstukken van de reumatologische patiënt.

Vaardigheden en attitude

- Kan gegevens verzamelen in brede context en kan deze interpreteren ten aanzien van het ziektebeeld.
- Kan gegevens verzamelen in brede context, gericht op vroeg signalering en risicobeoordeling.
- Kan educatie, informatie en instructie geven en andere vormen van gedragsbeïnvloeding toepassen t.a.v. leefstijladviezen zoals voorkomen van overgewicht en ondergewicht, voorkomen van diabetes, stoppen met middelengebruik en over het inrichten van de werkplek.
- Is in staat om op maat informatie en voorlichting te geven over gezond gedrag. Kan hierbij eveneens ICT-middelen gebruiken.
- Kan meedenken met beleidsmakers en voorstellen doen voor noodzakelijke zorgprogramma's.
- Kan participeren in collectieve -en groepsgerichte preventieprogramma's.
- Heeft vaardigheden op het gebied van outreachende zorg en bemoeizorg.

Aanvullende vaardigheden en attitude reumaverpleegkundige

- Bespreekt het belang van bewegen bij een reumatische aandoening en geeft adviezen over bewegen en andere aspecten van de leefstijl.
- Brengt een cardiovasculair-risicoprofiel in kaart en onderneemt zo nodig actie op de uitkomst hiervan.
- Geeft en initieert (groeps-)voorlichting over reuma aan patiënten en mantelzorgers.
- Geeft invulling aan promotieactiviteiten. Vertegenwoordigt de beroepsgroep en is het gezicht van de reumaverpleegkundigen bij reumapatiëntenverenigingen, op scholen en bij andere voorlichtingsactiviteiten.
- Faciliteert lotgenotencontact en informeert over reumapatiëntenverenigingen.
- Is op de hoogte van de sociale kaart in het werkgebied.
- Is in staat om informatie te geven over vergoedingen, aanschaffen van hulpmiddelen en woningaanpassingen.
- Volgt de maatschappelijke ontwikkelingen en publiciteit rond reuma.

5.6. Rol organisator

Zoals in de rol van samenwerkingspartner beschreven is, heeft de reumaverpleegkundige een coördinerende rol in de zorg rondom de reumapatiënt. Deze rol is onlosmakelijk verbonden met de rol van organisator en bemiddelaar van de zorg.

In de afgelopen jaren zijn in veel ziekenhuizen/zorginstellingen zorgpaden ontwikkeld met als doel het bieden van hoog kwalitatieve, patiëntvriendelijke en efficiënte zorg. Deze zorgpaden kunnen aandoenings- of probleemgerelateerd zijn. Binnen een zorgpad worden taakafspraken gemaakt over de zorg voor een specifieke patiëntenpopulatie. Ook als coördinator van (multidisciplinaire en/of afdelingsoverstijgende) zorgpaden concretiseert de reumaverpleegkundige de rol van organisator.

Kennis

- Kent de verschillende organisatievormen en de principes uit de organisatiekunde.
- Heeft inzicht in en kennis van de bekostiging van de zorg.
- Heeft kennis van de nieuwste informatie- en communicatietechnologieën.
- Weet hoe het beleid van een organisatie te beïnvloeden is.

Aanvullende kennis reumaverpleegkundige

- Weet wie zij moet benaderen om invloed uit te oefenen op beleidsmatige veranderingen om het zorgproces rond de reumatologische patiënt te verbeteren.
- Heeft kennis van onderhandelingsstechnieken om de kwaliteit van zorg te verbeteren.

Vaardigheden en attitude

- Kan de zorg rondom zorgvragers, tussen disciplines en organisaties coördineren en de continuïteit van zorg waarborgen. Kan hierbij de regiefunctie op zich nemen.
- Gaat op verantwoorde wijze met materialen en middelen om.
- Levert een bijdrage aan de veiligheid van collega's en het werkklimaat binnen de organisatie.
- Is in staat beslissingen te nemen over beleid (prioritering) en middelen voor de individuele patiëntenzorg, waarbij effect en kosten worden afgewogen.

Aanvullende vaardigheden en attitude reumaverpleegkundige

- Organiseert en coördineert de verpleegkundige zorg rondom de reumatologische patiënt en initieert hierbij op het juiste moment verschillende overlegsituaties.
- Is in staat om vanuit reumaverpleegkundig perspectief kennis en overwegingen in te brengen in het multidisciplinair overleg.

5.7. Rol professional en kwaliteitsbevorderaar

De reumaverpleegkundige vertegenwoordigt de belangen van patiënten en naasten binnen de afdeling, poli, de instelling en binnen de gehele keten van zorgverleners. Zij staat garant voor uitvoering van het beroep op basis van de actuele kennis en kunde. Zij kent het belang van samenwerking met hogescholen en universiteiten als het gaat om kennisuitwisseling en het genereren van wetenschappelijk onderzoek. De reumaverpleegkundige is lid van V&VN Reumatologie, staat ingeschreven in en voldoet aan de scholings-eisen van het deskundigheidsgebied Reumatologie in het Kwaliteitsregister Verpleegkundigen & Verzorgenden.

Kennis

- Kent de wet- en regelgeving die van toepassing is op de verpleegkundige beroepsuitoefening en de context waarin zij werkzaam is.
- Heeft kennis van monitoring van resultaten van zorg.
- Heeft kennis van actuele richtlijnen.
- Heeft kennis van kwaliteitskaders en professioneel en persoonlijk en clinical leiderschap.
- Kent de grenzen van het persoonlijke en professionele handelen en verantwoordelijkheid.
- Kent de wetgeving ten aanzien van haar vakgebied en is in staat om volgens de wettelijke kaders (wet BIG/WGBO/wet Zorg en dwang) te handelen.
- Heeft kennis van de structuur en geldende wet- en regelgeving op het gebied van de acute zorg, veiligheid en privacy.
- Heeft kennis over de wijze waarop zij binnen haar zorginstelling contacten kan onderhouden met de Verpleegkundige Adviesraad (VAR).

Aanvullende kennis reumaverpleegkundige

- De reumaverpleegkundige heeft actuele kennis over de ontwikkelingen binnen het reumatologisch vakgebied.
- De reumaverpleegkundige heeft kennis van het doel en de werkwijze van V&VN Reumatologie.
- De reumaverpleegkundige heeft kennis van de inhoud van het Expertisegebied reumaverpleegkundige en past deze toe in de praktijk.

Vaardigheden en attitude

- Kan haar visie op kwaliteit van zorg in begrijpelijke bewoordingen naar voren brengen.
- Houdt zich als lid van de beroepsgroep aan de Professionele Standaard (V&VN, 2015) o.a. wetgeving, de Beroepscode van Verpleegkundigen en Verzorgenden (2015) en regelgeving binnen de zorgorganisatie.
- Is resultaatgericht, werkt effectief en efficiënt.
- Draagt als professioneel lid van de organisatie bij aan de continuïteit en effectiviteit van de zorginstelling en de afdeling.

- Kan op professionele wijze spanningsvelden hanteren zoals bij voorbeeld tussen zakelijkheid-betrokkenheid en afstand-nabijheid.
- Is in staat verpleegkundig leiderschap te tonen om een zo hoog mogelijke kwaliteit van zorg en beroepsuitoefening na te streven.
- Is een trotse en zelfbewuste beroepsbeoefenaar, ambassadeur van het vak.
- Kan een bijdrage leveren aan protocolontwikkeling op basis van wetgeving, professionele standaarden en richtlijnen.

Aanvullende vaardigheden en attitude reumaverpleegkundige

- Participeert in het nationale sociale netwerk van zorgprofessionals in de reumatologie. [2]
- Initieert en/of verzorgt presentaties over reumaverpleegkunde in scholingen en nascholingen voor (reuma)verpleegkundigen, praktijkondersteuners en andere zorgverleners.
- Is in staat om op basis van ervaringen en reflectie in de dagelijkse beroepspraktijk concrete probleem- of vraagstellingen te formuleren.
- Is in staat om het vakgebied uit te dragen, onder andere door middel van klinische lessen en presentaties.
- Functioneert als coach en werkbegeleider voor reumaverpleegkundigen in opleiding.
- Levert een bijdrage aan de ontwikkeling en herziening van protocollen, richtlijnen en procedures op het gebied van de reumaverpleegkunde.
- Kan actief participeren in vakinhoudelijke bijeenkomsten en werkgroepen.
- Kan een bijdrage leveren aan het inventariseren van onderzoekresultaten.
- Kan een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van onderwijsmodules op het vakgebied reumaverpleegkunde.
- Voert haar werkzaamheden uit aan de hand van evidence based protocollen, standaarden en richtlijnen.
- De reumaverpleegkundige legt verantwoording af over haar werkzaamheden, de keuze van interventies bij het toepassen van voorspelbare zorg.
- Verleent effectief consult en advies aan verpleegkundigen en overige beroepsbeoefenaren met betrekking tot de zorg aan reumapatiënten.

6. DE TOEKOMST

In de komende decennia worden de rollen en taken van de reumaverpleegkundige beïnvloed door de maatschappelijke ontwikkelingen, ontwikkelingen in de gezondheidszorg en specifiek binnen de reumatologie. De ontwikkelingen in de gezondheidszorg, zoals de toename van het aantal patiënten met multipathologie en chronische aandoeningen, zijn van invloed op de omvang en inhoud van de zorgvraag aan de reumaverpleegkundige. Dat geldt eveneens voor versterking van de transmurale en eerstelijnszorg, onder de noemer van 'de juiste zorg op de juiste plaats'.

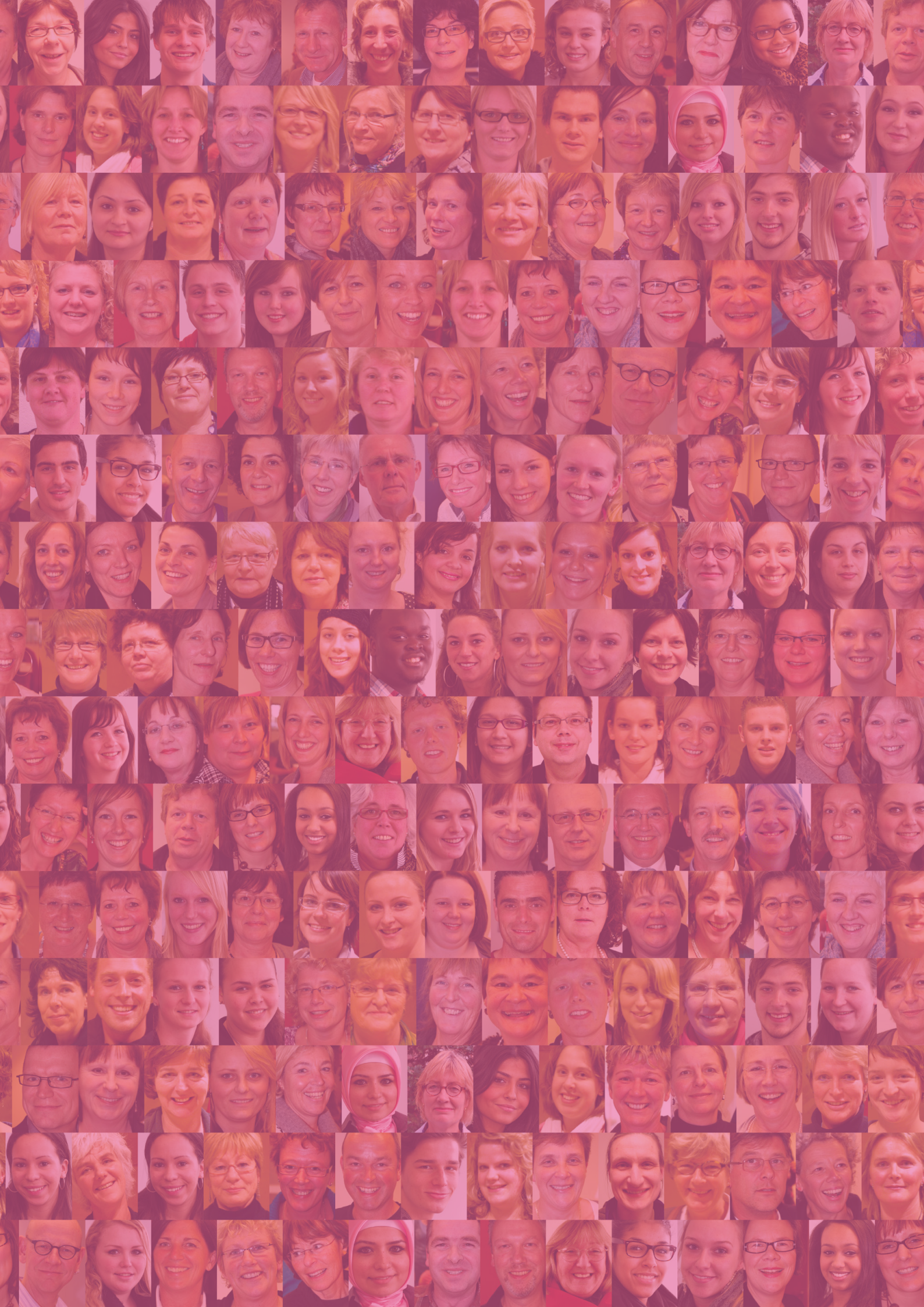
Meer en meer wordt participatie en zelfmanagement van de patiënt en zijn naasten verwacht en wordt het appél op de omgeving groter. De reumaverpleegkundige beweegt op positief-kritische wijze mee in deze ontwikkelingen.

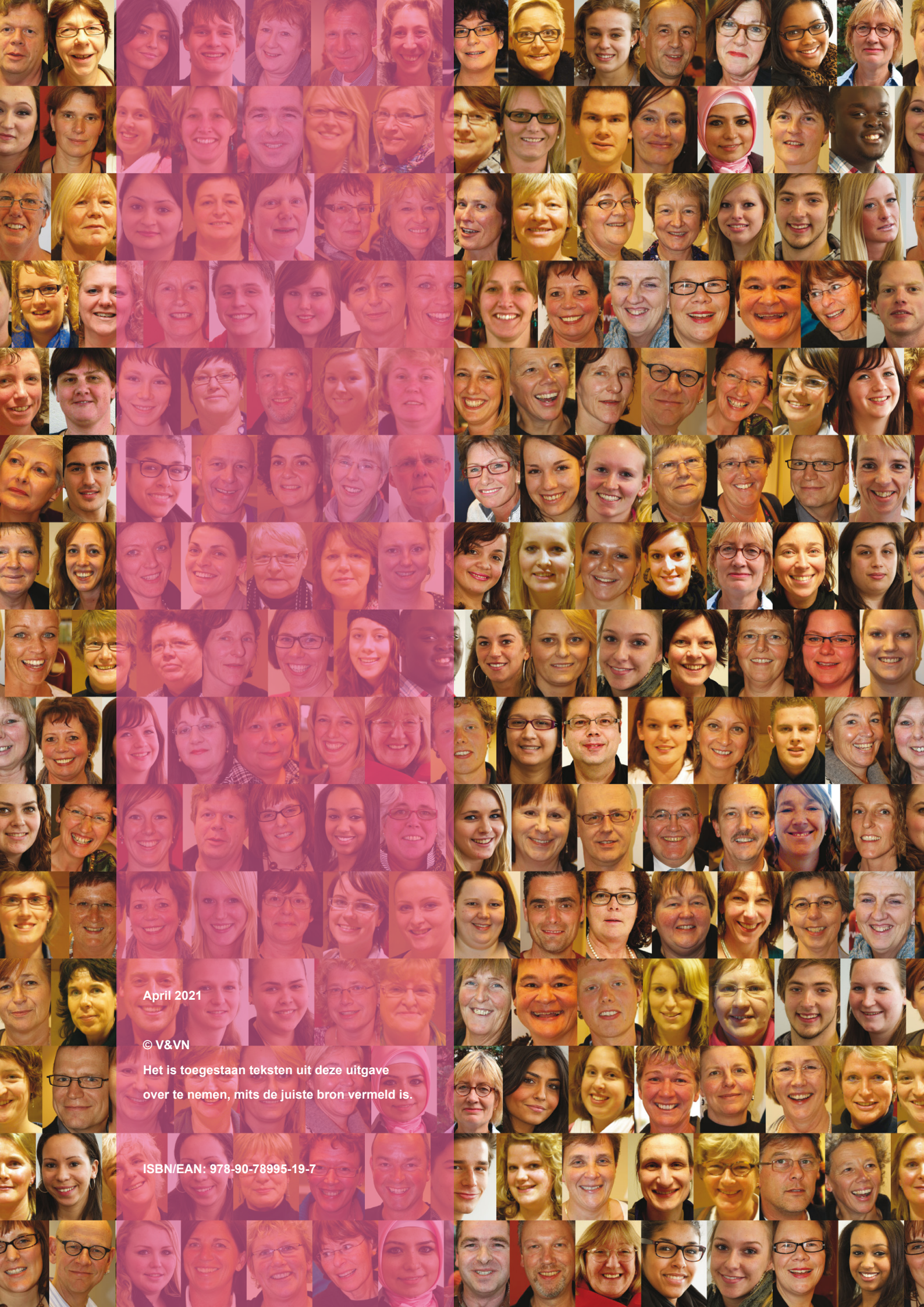
Tenslotte moet de reumaverpleegkundige in de komende jaren inspelen op de ontwikkelingen in de ICT, zoals telehealth, domotica en robotica. Deze zijn van grote invloed op zorgprocessen, de betrokken zorgprofessionals en de rol van patiënt zelf.

Daarnaast hebben de ontwikkelingen op het medisch (met name farmacotherapeutisch) en op het verpleegkundig vakgebied tal van gevolgen. Dit alles is een uitdaging voor de reumaverpleegkundige. Zij blijft bij in de ontwikkeling van kennis en kunde en ondersteunt hiermee de patiënt en zijn/haar naasten én de generalistische werkende collega-verpleegkundigen.

LITERATUUR

1. Achterberg, Th. van, A.M. Eliëns, H. Vermeulen (red.), Effectief Verplegen deel 3, 2e druk, Dwingeloo, Kavanah, 2012.
2. Eijk-Hustings Yv, Tubergen Av, Voshaar M. 2018 Update van de EULAR-aanbevelingen voor de rol van de verpleegkundige in de behandeling van mensen met chronische inflammatoire artritis. Nederlands Tijdschrift voor Reumatologie. 2018;21(4):52-7.
3. Eijk van-Hustings Y, Tubergen van A, Boström C, Braychenko E, Buss B, Felix J, et al. EULAR recommendations for the role of the nurse in the management of chronic inflammatory arthritis. Annals of the Rheumatic Diseases. 2012;71(1):13-9.
4. HEPICON, health professionals in contact, www.hepicon.org Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020, beroepsprofielen en rapport 'Leren van de toekomst' te downloaden via www.venvn.nl
5. Kappert, J. en I. de Hoop en K. Hagoort: Beroepsprofiel verpleegkundig specialist Utrecht, januari 2019.
6. Lambregts, J., Grotendorst, A., en Merwijk, C. van (2012): Leren van de Toekomst: Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020. Houten, Bohn, Stafleu en van Loghum.
7. Nederlandse Vereniging voor Reumatologie & Nederlandse Health Professionals in de Reumatologie. NVR Consensus document taakherschikking, 2018.
8. Repping-Wuts, J.W.J.: Reuma (deelpublicatie van 'Effectief Verplegen deel 3'), Dwingeloo, Kavanah, 2012.
9. Terpstra, D., Berg, A. van den, Mierlo, C. van, Zijlstra, H., Landman, J., Schuurmans, M., & Kempff, M. (2015). Toekomstbestendige beroepen in de verpleging en verzorging.
10. <http://reumatologie.venvn.nl> en <https://www.venvn.nl/registers/kwaliteitsregister/>
11. V&VN, NU'91, FNV Zorg & Welzijn, CNV Zorg & Welzijn, RMU sector Gezondheidszorg en Welzijn 'Het Richtsnoer', HCF Nederland en CGMV (2015): Beroepscode van Verpleegkundigen en Verzorgenden.
12. Verpleegkundigen & Verzorgenden Nederland (2015): De Professionele Standaard.
13. Zangi HA, Ndosi M, Adams J, Andersen L, Bode C, Boström C, et al. EULAR recommendations for patient education for people with inflammatory arthritis. Annals of the Rheumatic Diseases. 2015;74(3):954-62.

April 2021

© V&VN

Het is toegestaan teksten uit deze uitgave
over te nemen, mits de juiste bron vermeld is.

ISBN/EAN: 978-90-78995-19-7